Rok IV. Wilno, dn. 25 maja 1930 r. Nr. 10.

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

Cena prenumeraty:
Rocznie . . 15 zł
Półrocznie . 8 zł
Nr. pojedyń. 80 gr

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI.
REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6, m. 1.
Konto P. K. O. Nr. 80.833

Cena ogłoszeń:
Cała strona 48 zł
Pół strony . 24 zł
$^1/_4$ strony . 12 zł
$^1/_8$ strony . 8 zł

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Stolicy Apostolskiej.

Komisja do spraw Rosji.

W roku 1925 Ojciec św. Pius XI ustanowił przy św. Kongr. Kościoła Wschodniego specjalną komisję, poświęconą sprawom Rosjan, czy to mieszkających w Rosji, czy też, wskutek ciężkich warunków ludzkiego bytowania w swej ojczyźnie, pozostających w rozmaitych krajach na przymusowej emigracji.

Wobec tego jednak, że sprawy i potrzeby narodu rosyjskiego, zwłaszcza duchowne, stają się coraz bardziej aktualne i wymagają wytężonej pracy, Ojciec św. Pius XI motu proprio z dnia 6 kwietnia 1930 roku oddzielił tę komisję od św. Kongr. Kościoła Wschodniego i uczynił z niej urząd całkiem samodzielny; kierownictwo zaś jej polecił ks. Biskupowi Michałowi D' Herbigny, jako prezesowi, nadając mu prawa i przewileje właściwe prezesom.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 22, str. 153)

Instrukcja św. Kongr. Karn. Sakrament. o kompetencji sędziego w sprawach małżeńskich z powodu tymczasowego zamieszkania (quasi-domicilii).

Wśród zbyt wyzuzdanego pędu do rozwodów, coraz więcej wzmagającego się w obecnym czasie, prawie u wszystkich narodów ustala się prawo, zezwalające obywatelom na zrywanie związku małżeńskiego dowoli, albo z przyczyn nie poważnych, a co jeszcze gorsza, umyślnie i podstępnie stwarzanych, a stąd powstaje, że nawet katoliccy małżonkowie łatwo dają się porywać żądzą zrywania małżeństw, gdy współżycie małżeńskie nie daje im tego szczęścia i spokoju, które, ulegając zbytnio zmysłowości, sobie obiecywali.

Kościół Chrystusowy zaś odrzuca wszelką możność rozwodów, bo *co Bóg złączył*, tego człowiekowi rozłączać nie wolno; nie mógł jednak pozbawić wiernych prawa przeprowadzania procesów, w celu udowodnienia, że zawarte małżeństwo nie ma żadnego znaczenia wskutek pewnej, tkwiącej w związku

małżeńskim, przeszkody rozrywającej; to jednak niezmiernej wagi jest to, aby rozpoznawania sądowe o istnieniu przeszkody były przeprowadzane najściślej według przepisów prawa. Doświadczenie jednak przekonało, że, niestety, często małżonkowie, dogadzając więcej swojej żądzy, niż prawdzie, usiłują prowadzić sprawę w miejscu tymczasowego zamieszkania (in loco quasi domicilii), które sobie łatwo zdobywa, nie zważając na miejsce stałego zamieszkania lub zawarcia małżeństwa.

Pomimo że w sprawach małżeńskich tytuł kompetencji sędziego z powodu miejsca tymczasowego zamieszkania, zgodnie z kan. 1964, jest prawny, to jednak niema nikogo, ktoby nie widział niebezpieczeństw, które on stwarza; nietylko dlatego, że z braku zamiaru lub wystarczającej przyczyny do pozyskania miejsca tymczasowego pobytu (quasi-domicilii), jak tego wymaga prawo, łatwo się nadarza możność podstępu do zdobycia fałszywego lub pozornego tytułu, lecz przedewszystkiem dlatego, że wnosząc sprawę do sędziów, nie znających rzeczy i osób, łatwy się otwiera dostęp podstępom i nieuczciwości tak małżonków, sprzysięgających się przeciwko świętości i jedności małżeństwa chrześcijańskiego, jak i tych, którzy, szukając tylko zysku, uczą małżonków, jak mają sprawę postawić, i bardziej troszcząc się o wynik sprawy, niż o prawdziwość faktów, dobierają świadków i pouczają ich, aby zeznawali i stwierdzali to, co jest zgodne z życzeniami.

Dla zapobieżenia tym, tak godnym opłakania, niewłaściwościom, ta św. Kongregacja, która ma sobie polecone opiekę nad karnością, dotyczącą Sakramentów, na ogólnem zgromadzeniu w dniu 13 grudnia 1929 r. w Państwie Watykańskiem, wydała następującą Instrukcję, którą Oficjałowie kuryj i inni sędziowie kościelni w sprawach małżeńskich z tytułu kompetencji miejsca tymczasowego zamieszkania (titulo quasi-domicilii competentes), ze względu na szczególniejszą wagę rzeczy, najściślej będą musieli zastosować.

I.—Zanim Oficjał każdej kurji dopuści do rozpoznania powództwo przybyszów na mocy kompetencji tymczasowego miejsca zamieszkania, zwłaszcza osób obcej przynależności państwowej, należy rozpatrzyć sprawę, w obecności Obrońcy świętego węzła, z następujących punktów:

1) Czy tytuł tymczasowego zamieszkania, na mocy którego została przed jego trybunałem wytoczona sprawa, opiera się na prawnej podstawie, t. j. iż powinien być zdobyty kanonicznie.

2) Czy są powody i jakie, na których się opierając, małżonkowie pragną wytoczyć sprawę poza miejscem zamieszkania lub zawarcia małżeństwa.

3) Jaki jest tytuł oskarżenia małżeństwa o nieważność.

4) Jakie dowody i dokumenta mogą łatwiej tu złożyć strony, wobec tego że są tak daleko od miejsca stałego pobytu, lub zawarcia małżeństwa.

5) Wypada prosić Ordynarjusza kurji miejsca stałego zamieszkania lub zawarcia małżeństwa o informacje w sprawie prawdziwości prośby, czyli powództwa, jak i złożonych dowodów, a zanim się tych informacyj nie otrzyma i nie uzna za wystarczające, nie można dalej prowadzić postępowania. O ile wyżej wskazany Ordynarjusz twierdzi, że małżonkowie zamierzali zwrócić się do trybunału tymczasowego miejsca zamieszkania dla zmylenia prawdy i z tej przyczyny żąda przywołania

sprawy do siebie, należy przedewszystkiem zbadać, czy mianowicie wypada przystać na żądanie Ordynarjusza.

II. — W tem przedstanowczym dochodzeniu obowiązkiem Obrońcy węzła świętego, zgodnie z przepisami ogólnemi prawa w kanonach 1968, 1969, 1984, jest:

1) Ułożenie odpowiednich pytań co do powyższych artykułów.

2) Pilne rozważenie odpowiedzi stron i złożonych dokumentów i poczynienie o nich swoich uwag oraz prośba o przesłuchanie jednego, drugiego świadka lub zażądanie informacyj stosownie do wypadku.

III. — Chociaż w tej sprawie incydentalnej przedstanowczej Obrońca węzła małżeńskiego pierwsze miejsce zajmuje, tak dalece, że można twierdzić, iż o tyle się uniknie przewidzianych w tej Instrukcji niewłaściwości, o ile Obrońca obowiązek swój starannie wykona, to jednak do Oficjała tej kurji, do której wpływa sprawa z tytułu tymczasowego miejsca zamieszkania, należy kierowanie sprawą incydentalną, oraz prowadzenie i wyrokowanie w tem, co zmierza do należytego określenia kwestji incidentalnej, zgodnie z kanonami 1837-1841.

IV. — 1. Dlatego Oficjał powinien wezwać przed sąd małżonków albo też i świadków na prośbę stron lub Obrońcy węzła, albo też z urzędu wezwanych, i podać zbadaniu według formuły pytań, ułożonych, zgodnie z prawem, przez Obrońcę węzła.

2) Do Oficjała należy tak pokierować sprawą, aby nie powoływano zbytecznych świadków, ani też składano dowodów i dokumentów, nie mających ścisłej łączności ze sprawą; w przeciwnym razie kwestja ze swej natury przedstanowcza i mająca się rozstrzygnąć doraźnie, stałaby się zawiłą i trudną do rozwiązania, i w ten sposób łatwoby się otwarła droga oszukaństwom i podejściom.

3) Dlatego, gdy Oficjałowi będzie się wydawała sprawa dostatecznie wyjaśnioną dowodowo, po wysłuchaniu zdania Obrońcy, ma on zadecydować o zamknięciu postępowania sądowego sprawy przedstanowczej.

4) Wreszcie po zważeniu wszystkiego, co w tej sprawie zostało złożonem i przyjęciu uwag Obrońcy węzła, jak również po pilnem rozważaniu informacyj Ordynarjuszy miejsca stałego zamieszkania i zawarcia małżeństwa (Ordinariorum dimicilii et contractus), zwłaszcza gdy ci sprawę do siebie przywołują, sędzia sam ogłosi dekret, którym przywołuje na sprawę albo sędziemu tymczasowego miejsca zamieszkania, albo sędziemu stałego miejsca zamieszkania zawarcia małżeństwa (vel attribuat iudici quasi - domicilii, vel iudici domicilii aut contractus).

5) Jeżeli Obrońca węzła nie zadawalnia się tym dekretem i prosi o przeniesienie sprawy nieważności do sędziego miejsca stałego zamieszkania lub zawarcia małżeństwa, winien spisać swe uwagi, popierając swój sprzeciw stosownemi dowodami.

6) Wolno stronom, albo jednej z nich, wnieść sprzeciw dekretowi sędziego i złożyć na to swoje dowody i dokumenta.

7) Po ich należytem rozważeniu, Oficjał kurji na mocy kan. 1841 może swój dekret sprostować albo odwołać.

8) Jeżeli sędzia, po rozważeniu wszystkiego, pozostał, przy swoim dekrecie i go zatwierdził, sprawę incydentalną należy wówczas w drodze rekursu Obrońcy węzła prze-

kazać do określenia tej św. Kongregacji.

V. —1) Ilekroć sprawa nieważności zostaje rozstrzygniętą przez sędziego miejsca tymczasowego zamieszkania a ta św. Kongregacja kompetencji tej swym reskryptem nie zaaprobuje, Obrońca węzła w drugiej instancji powinien nasamprzód poddać zbadaniu akta instancji przedstanowczej w sprawie kompetencji miejsca tymczasowego zamieszkania i gdyby sądził, że sprawa nie była należycie określona, powinien sprawę przesłać do tej św. Kongregacji.

2) Jeżeliby była wytoczona sprawa o nieważność w kurji pierwszej instancji na mocy kompetencji z tymczasowego miejsca zamieszkania strony pozwanej przed ogłoszeniem tej Instrukcji, do Obrońcy węzła będzie należało poruszyć sprawę o kompetencji i poczynić stosowne uwagi i dowody, jakie w Bogu będą mu się wydawały za najbardziej właściwe, stosownie do powagi swego urzędu i o sprawie donieść do tej św. Kongregacji, jeżeli powstanie poważne podejrzenie, że zaszło oszukaństwo, podstęp albo przynajmniej błąd w zadecydowaniu tytułu kompetencji.

3) To samo prawo i obowiązek ma Obrońca węzła w trzeciej i dalszej instancji.

Powyższą Instrukcję na audjencji w dniu 22 grudnia 1929 roku Jego Świętobliwość Papież z Opatrzności Bożej Pius XI, po wysłuchaniu sprawozdania niżej podpisanego Sekretarza św. Kongregacji, uznać i potwierdzić raczył i nakazał przekazać wykonaniu wszystkich kuryj diecezjalnych, kładąc to na sumienie Arcybiskupów i Biskupów, bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie z gmachu św. Kongregacji Karności dotyczącej Sakramentów, dn. 23 grudnia 1929 r.

† *M. Kard. Lega*, Biskup Tuskulański, prefekt.

D. Jorio, sekretarz.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 22, str. 169. 171).

Zarządzenia Ordynarjatu Arcybiskupiego.

W sprawie niszczenia przewodów telegraf.-telefon. przy drogach wiejskich.

Kurja Metropolitalna Wileńska pismem z dn. 14. V. 1930 r. Nr.2587. przesyła pismo Dyrekcji poczt i telegrafów w Wilnie z dn. 24 marca 1930 r. Nr. 2614. VIII. do wiadomości Duchowieństw aarchidiecezji wileńskiej nast. treści:

„Do Kurji Metropolitalnej w Wilnie.

Linje i urządzenia telegraficzno-telefoniczne, biegnące wzdłuż torów kolejowych i dróg publicznych, niestety, bardzo często służą objektem zabawek dla wiejskiej młodzieży szkolnej.

Młodzież szkolna lekkomyślnie tłucze kamieniami izolatory na słupach lub narzuca na druty t. zw. narzutki, t. j. kawałki drutu względnie linkę z przywiązanym kamieniem etc.

W nielicznych tylko wypadkach można upatrzyć rozmyślną złą wolę młodzieży, przeważnie zaś podłożem tych czynów jest nieświadomość.

Skutkiem takiej swawoli narażony jest Skarb Państwa na znaczne straty materjalne, np. w ciągu 1929 roku na terenie tut. okręgu dyrekcyjnego wymieniono 45.716 sztuk *stłuczonych izolatorów* (wartość jednego izolatora wynosi: 92 gr. — szklany i 1 zł. 71 gr.—porcelanowy). Cierpią na tem również obywatele, gdyż stłuczony izolator lub narzutka sprawia, iż odnośny przewód telegraficzny przestaje funkcjonować (zwarcie, uziemienie, upływ prądu), a za tem publiczność pozbawioną jest komunikacji aż do czasu naprawy.

Wypadki tłuczenia izolatorów były rzadsze w okresie stanu wojennego, gdy Zarządy Miast i Gmin były odpowiedzialne materjalnie za dokonane na ich terytorjach uszkodzenia linij telegraficzno-telefonicznych przez niewykrytych sprawców. Obecnie Samorządy odpowiedzialności takiej nie ponoszą, natomiast w wypadku udowodnienia winy nieletniemu sprawcy Zarząd Poczt i Telegrafów pociąga do odpowiedzialności materjalnej rodziców względnie opiekunów dziecka.

Wobec powyższego uprzejmie uprasza się o wydanie zarządzenia, aby Proboszczowie kościołów uświadomili ludność:

a) O konieczności otaczania opieką urządzeń i linij telegraficzno-telefonicznych,

b) O stratach materjalnych Skarbu Państwa i stratach materjalnych społeczeństwa, jakie wynikają z powodu uszkodzenia połączenia telegraficznego względnie telefonicznego,

c) O odpowiedzialności materjalnej, którą ponoszą rodzice i opiekunowie wrazie wykrycia nieletnich sprawców umyślnych uszkodzeń.

Poruszenie tej sprawy zapomocą pouczeń z ambony w kościołach uprzejmie uprasza się traktować jako nader aktualne, a to ze względu na zbliżające się zakończenie roku szkolnego, gdy młodzież wiejska szkolna zaczyna pracować w polu — bądź na pastwiskach i, jak to niezawodnie stwierdzonem zostało, urozmaica sobie czas tłuczeniem izolatorów, włażeniem na słupy telegraficzne i t. d.

O wydanem zarządzeniu uprzejmie uprasza się powiadomić Dyrekcję.

Prezes
Inż. *Żuchowicz*"

X. A. Sawicki
Kancl. Kurji.

Stosunek Księży Proboszczów do Kas Chorych.

Kurja Metropolitalna Wileńska pismem z dn. 16.V. 1930 r. Nr. 2740 podaje do wiadomości Duchowieństwa archidiecezji wileńskiej odezwę JE. Księdza Biskupa Łomżyńskiego z d. 4 marca 1930 r. Nr, 1141/30 nast. treści:

„Do Ks. Ks. Proboszczów.

Ponawiają się wypadki, w których Ks. Ks. Proboszczowie w nieodpowiedni sposob bronią się przed ściąganiem niesłusznie nałożonych podatków lub składek do Kas Chorych. Niektórzy Księża lekceważą pierwsze wniesienia urzędów podatkowych lub zarządów Kas chorych, dopuszczają do rozprawy sądowej w nieobecności zainteresowanego księdza, a dopiero gdy zjawia się komornik, przyjmują go z oburzeniem, nieraz nawet obrażają jego lub sądy. W następstwie rzecz dostaje się do prokuratora.

Kapłan nie powinien nigdy zapominać w rozmowach i korespondencji swojej o godności swojego stanu i nigdy nie tracić spokoju i panowania nad sobą. Jego przewinienia i karygodne zachowanie się przynoszą ujmę i nietylko jemu, ale całemu stanowi kapłańskiemu.

Co do rzeczy samej należy postąpić, jak następuje:

1. Przeciwko wygórowanemu podatkowi należy wnieść sprzeciw do Komisji odwoławczej szacunkowej przy Urzędzie Skarbowym, w razie nieuwzględnienia, do Izby Skarbowej, lecz nałożony podatek w swoim czasie, zwłaszcza w ręce komornika, trzeba zapłacić bez robienia komornikowi przykrości.

2. Służbę osobistą proboszcz w mieście winien zabezpieczyć w kasie chorych i składki opłacać. Służba proboszcza na wsi jest uważana za służbę rolną, którą nie we wszystkich powiatach się zabezpiecza.

3. Służbę kościelną w kasie chorych a organistę nadto jeszcze jako pracownika umysłowego zabezpiecza proboszcz tam, gdzie na opłatę składek znaleźć może fundusze. n. p. składki dobrowolne od parafjan.

Gdzie tych ofiar od parafjan na ten cel zebrać nie może a służby kośc. nie opłaca z własnych funduszów, służby kośc. w kasie chorych zgłaszać nie potrzebuje. Gdy jednak otrzyma za to opuszczenie mandat karny lub mandat karny za nie-

zapłacone składki, winien wnieść do sądu o rozpatrzenie sprawy. Jeżeli tego nie zrobi lub na rozprawę sądową się nie stawi, sąd zawsze zasądzi sprawę przeciwko proboszczowi i upoważni komornika do ściągnięcia składki a wówczas proboszcz już się bronić nie może.

Na rozprawę powinien proboszcz się stawić i przedłożyć poświadczenie Kurji, że proboszcz nie jest chlebodawcą sług kość. i że nie ma obecnie możności ściągnięcia od parafjan potrzebnych funduszów na opłacenie składek za sługi kośc., oraz powołać się na wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dn. 12.VI. 1928. III. 12318, który w sprawie ściągnięcia składek u księdza w Suszynie z tytułu służby kośc. przez kasę chorych wyraźnie postanawia, że proboszcz nie ma obowiązku płacić ze swoich dochodów wymierzonych składek. Od niekorzystnego wyroku I-szej instancji należy zaapelować do drugiej instancji.

† **Stanisław Bp.**"

A. Sawicki
Kancl. Kurji.

Kongres Pobożnego Stow. dla Misyj Wewnętrznych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wydział Stow. i Związków Religijnych
Wilno, dnia 8. V. 1930 r. Nr. 2876.

Do WW. XX. Proboszczów
Archidiecezji Wileńskiej.

Trzy lata minęły, odkąd w archidiecezji wileńskiej istnieje, zatwierdzone przez Stolicę Apostolską i obdarzone przez Nią licznemi odpustami, Pobożne Stowarzyszenie dla Misyj Wewnętrznych. Zadaniem tego pobożnego Stowarzyszenia jest praca misyjna w swej archidiecezji, bądź wśród inowierców, których tu są jeszcze setki tysięcy, bądź przeciwdziałając nowym błędom i sektom. By temu wielkiemu zadaniu sprostać i jednocześnie stosując się do Statutu, zatwierdzonego przez Jego Ekscelencję Księdza Arcybiskupa-Metropolitę Wileńskiego, Rada Archidiecezjalna Pobożnego Stowarzyszenia dla Misyj Wewnętrznych zdecydowała zwołać Kongres Misyjny tego lata do Wilna.

Kongres odbędzie się 10 czerwca. W dniu zaś poprzednim, jako w Dniu w naszej archidiecezji Misyjnym, wszyscy członkowie Kół Misyj Wewnętrznych winni wziąć udział jaknajliczniejszy we wszystkich uroczystościach i akademjach, urządzanych staraniem Związku Misyjnego Kleru. W tym dniu wszyscy członkowie Misyj Wewnętrznych, a w dniu Kongresu ci, którzy nie wezmą w nim udziału, mają pamiętać o modlitwie i Komunji świętej na intencję Misji Wewnętrznych.

Przewielebni Księża Proboszczowie, w miarę możności, raczą sami wziąć udział w tym Kongresie i postarać się o wydelegowanie, o ile i na to warunki pozwolą, od 1 do 5 przedstawicieli od każdego Koła.

W związku z tym Kongresem Księża Proboszczowie będą łaskawi powiadomić Sekretarjat Misyj Wewnętrznych do 1-go czerwca o tem: 1) kto z poszczególnych parafij przybędzie na Kongres; 2) co Ich zdaniem należałoby omówić na Kongresie, i 3) kto z Delegatów zechce mieć mieszkanie za niewielką opłatą.

Utrzymania Komitet nie zapewnia; potroszczą się o to sami uczestnicy Kongresu.

UWAGA. Zniżki kolejowe 50% na powrót będą. Tylko w związku z tem należy podać za kilka dni przed Kongresem uczestników i kol. stację, do której się powraca.

PORZĄDEK KONGRESU
W OGÓLNYCH ZARYSACH.

10 czerwca 1929 roku.

Godz. 9^{30} w Bazylice Metropolitalnej Msza św. z kazaniem.

„ 11^{30} otwarcie Kongresu i obrady (ul. Metropolitalna №1),

„ 5 wieczorem pochód z Bazyliki na górę Trzykrzyską, gdzie będzie wygłoszone przemówienie, po tem powrót do Bazyliki, błogosławieństwo i zakończenie Kongresu.

† **Kazimierz Michalkiewicz.**
Biskup-Sufragan Wik. Gener.

Sprostowanie.

W zarządzeniu Kurji Metropolitalnej z dnia 1. V. 1930 r. Nr. 2488, umieszczonym w Nr. 9 *Wiad. Archid.* na str. 124, zamiast wyrazów (wiersz 12 zgóry): „nadesłały do Starostwa wykazy osób zmarłych i urodzonych w 1908, 1907, 1906 r.“, należy czytać: „zmarłych, które się urodziły w l. l. 1908, 1907, 1906.“

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Do wiadomości Pasterzy dusz.

W nauczaniu pasterskiem pierwsze miejsce, bezwątpienia, zajmuje pozytywny wykład prawd wiary i zasad moralności i pozytywne kształcenie wiernych w cnotach. Nauczanie zasad wiary, czy to systematyczne, czy też dorywcze — przy nadarzonej sposobności, powinno stanowić główny przedmiot nauczania katolickiego w kościele i poza kościołem, zwłaszcza w naszych czasach, gdy przerażająca ignorancja zasad wiary ogarnia wszyskie warstwy.

Nieraz jednak pasterz dusz, w swojej styczności z wiernymi, czuje się zmuszonym odstąpić od tej kardynalnej zasady i przejść do pewnego rodzaju negatywnego nauczania, do którego zaliczyć należy rodzaj polemiczny i karcący; lecz i w tych wypadkach powinno się mieć na względzie nie tyle wykazanie błędu, ile pouczenie o prawdzie: błąd wobec prawdy się nie może ostać.

Pełna umiaru i taktu walka, owiana miłością chrześcijańską w stosunku do przeciwnika, potrzebna jest zwłaszcza w naszych czasach i warunkach, gdy już całkiem otwarcie, pod wyraźnym patronatem sfer miarodajnych, prowadzi się walkę podjazdową przeciwko Kościołowi katolickiemu, zwłaszcza na odcinku szkolnictwa i wychowania. W tych tedy czasach pasterz dusz powinien sobie dokładnie uświadomić, gdzie i jak wróg uderza.

I nie jest to rzecz trudna, występuje bowiem on całkiem otwarcie. Otwarcie też trzeba nań wskazać i odpowiednio do niego się ustosunkować.

Polska Katolicka Agencja Prasowa (KAP) d. 16 maja 1930 r. podała komunikat, na który każdy pasterz dusz, a nawet każdy uświadomiony katolik, powinien zwrócić baczną uwagę i wyciągnąć zeń odpowiednie konsekwencje. Komunikat ten nosi tytuł *Nowa religja na wsi polskiej*; dotyczy on, właśnie, sprawy, wychowania. Podajemy go w całości:

„Tygodnik *Wici* jest organem Związku Młodzieży Wiejskiej Rzeczypospolitej Polskiej, grupy wprawdzie nielicznej, ale znajdującej oddźwięk i poparcie u czynników rządowych, samorządowych, a zwłaszcza wśród nauczycielstwa, nale-

żącego do Związku N. S. P. i *Ogniska*.

„W ostatnim czasie *Wici* bardzo często zajmuje się sprawami religijnemi. I tak np. w jednym z ostatnich numerów znajdujemy artykuł *Duch religji a kler*. Teolog *Wici* stwarza przedewszystkiem nowe pojęcie religji chrześcijańskiej. Nie jest to stosunek Boga do człowieka; o Bogu ani o Stwórcy artykuł wogóle nie wspomina, jedynie raz mówi, że „zaduma się człowiek o swej wielkości na ziemi i swej małości ziemnego robaka wobec tajemniczego ogromu wszechświata“.

„Religja chrześcijańska, według *Wici*, to „potężna siła moralna w ziarnach słowa Syna Cieśli (!) z Nazaretu, mająca bezustannie przekształcać i burzyć wszystko, co tchnie bezduchem i jałowością starych form... Religja to bezskuteczne (?) doskonalenie, to niewyczerpane źródło reformatorskotwórczych sił i natchnień — przez nieustającą przemianę dusz do najdoskonalszego ładu społecznego współżycia człowieka z człowiekiem”.

„Po tem preludjum następuje właściwy temat. Otóż podobno ludy słowiańskie w okresie pogaństwa, mając swoją religję, nie znały kasty kapłanów. „Sądzę, mówi teolog *Wici*, że rolę kapłanów spełniał wśród nich człowiek najbardziej uduchowiony.... sądzę, że rodzący się dziś na wsi młody, wolny w duchu człowiek sam zatroszczy się o swoją religijność i zbawienie. Jedynie tylko funkcje formalno- i administracyjno-kościelne ten nowy człowiek pozostawi duchowieństwu“.

„Na innem miejscu tego samego numeru p. Lutyk, jeden z głośnych bohaterów konferencji łowickiej, załamuje ręce nad tem, że wiele jest jeszcze ludzi na wsi, którzy bardziej wierzą w księdza, niż w Boga.

„Na tych cytatach poprzestajemy. *Wici* stawia sprawę jasno: my chcemy wprowadzić swoją, nową „religję“, mglisto-teozoficzną, inną od religji katalickiej. Nie chcemy religji, która uznaje pośredników między Bogiem a ludźmi, kapłanów.

„Ta szczerość *Wici* ułatwia katolikom zajęcie właściwego stanowiska wobec ruchu młodzieży, którą *Wici* reprezentują na polskiej wsi.“

Od siebie dodajemy, że ta szczerość przedewszystkiem odsłania rozbrajającą wprost ignorancję nauki katolickiej, starannie podtrzymywaną w sferach naszej pseudo-inteligencji przez wpływy masońskie na współkę z semicko-bolszewickiemi. Wszak już przed wojną ówcześni działacze radykalni, jako naczelną dyrektywę dla swoich podwładnych w stosunku do religji i Kościoła, dawali: „Idź do kościoła, uchylaj czapki przed krzyżem, ale podrywaj—wszelkiemi sposobami autorytet księdza, a wkrótce kościoły i krzyże będą niepotrzebne“.

O tem wiedzieć musimy i starać się przeciwdziałać. Najskuteczniejszą wszakże odpowiedzią na to będzie walka z ignorancją w rzeczach wiary i kształcenie sumienia ludzkiego na podstawach czystej nauki Kościoła.

X. H. J.

Śp. Ks. Dr. Arkadjusz Lisiecki Biskup Śląski.

Rano 13 maja rozeszła się żałobna wieść, że Biskup Śląski, Ks. Dr. Arkadjusz Lisiecki, w nocy z dn. 12 na 13 bm., rozstał się z tym światem.

Przyczyną śmierci był udar serca.

Śp. Biskup Lisiecki zeszedł ze

świata tego jeszcze w pełni sił, dobiegając zaledwie pięćdziesiątego roku życia. Urodzony w Wielkopolsce w r. 1880, ukończył gimnazjum i seminarjum duchowne w Poznaniu, poczem odbywał studja i doktoryzował się w Niemczach. W r. 1904 otrzymał święcenia kapłańskie. Odtąd ks. dr. Lisiecki rozwija owocną działalność pasterską i naukową.

Pracę kapłańską łączył zmarły Biskup z wybitną działalnością na polu społecznem i narodowem. Do dziś dnia w pamięci społeczeństwa poznańskiego jest praca śp. ks. Lisieckiego, jako posła w parlamencie pruskim, jego obrona praw ludności, ograniczonej prawami wyjątkowemi, rugowanej z ziemi ojczystej.

Zasługi ks. dr. Lisieckiego zwróciły uwagę Stolicy Apostolskiej; to też, gdy pierwszy biskup śląski zajął stolicę prymasowską, Ojciec św. zamianował ks. dr. Lisieckiego jego następcą.

Z właściwym sobie zapałem i gorliwością stanął nowy biskup do pracy na posterunku niezwykle ciężkim i odpowiedzialnym.

Ksiądz Biskup Lisiecki pracował też naukowo, dając sie poznać jako wybitny znawca historji Kościoła, zwłaszcza pierwszych wieków chrześcijaństwa, oraz archeologji chrześcijańskiej. Uniwersytet Jagielloński w uznaniu jego zasług dla nauki w grudniu r. ub., w 25-tą rocznicę kapłaństwa, obdarzył go doktoratem honoris causa.

Przewczesna śmierć zabrała z grona naszego Episkopatu Pasterza według myśli Chrystusowej; diecezji śląskiej ubył kochający ją ojciec; Ojczyzna poniosła stratę przez odejście jednego z najlepszych jej synów. Niech odpoczywa w pokoju Bożym po trudach ziemskiego życia!

Uroczystości pogrzebowe odbyły się w poniedziałek, dn. 19 maja.

Kapituła diecezji śląskiej na zebraniu w dniu 13 bm. wybrała na wikarjusza kapitulnego ks. infułata Wilhelma Kasperlika, dotychczasowego wikarjusza generalnego diecezji.

ARCHIDIOECESANA.

Wilno, dn. 23 maja 1930 roku.

Wśród przepisów, dotyczących Eucharystji św., które JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita podał w swem znanem przemówieniu do księży Dziekanów, na szczególniejsze podkreślenie zasługuje nastepujący: „Aby księża proboszczowie... 4-o codziennie odprawiali Mszę św., bez względu na to, czy mają stypendjum, czy też nie. W braku stypendjum Mszę św. ofiarować mają in thesaurum Ecclesiae. Zwalnia od tego obowiązku tylko choroba“.

Powyższe słowa zawierają w sobie naka kategoryczny, poprzedza bowiem je takie wyrażenie: „W myśl przepisów kanonów... nakazuje się bezwzględnie“. Jeszcze przed wojną nakaz odprawiania Mszy św. codziennie byłby niezrozumiałym, nikt bowiem z księży, a tembardziej proboszczów, nie myślał nawet o tem, żeby Mszę św. w zwykłym porządku rzeczy opuszczać. W czasach wojennych i powojennych, wskutek zubożenia kościołów, gdy nawet o wino i hostje było trudno, w wielu wypadkach księża nie codzień odprawiali Mszę św. Bardzo być może, że gdzieniegdzie i dotąd to się praktykuje. Nakaz nie stwierdza faktu, lecz tylko przypomina ducha prawa i przepisu kościelnego. Wprawdzie nie mamy wyraźnego nakazu prawa pod tym względem, to jednak są racje, które wystarczyć mogą.

Msza św. to ofiara nowego testamentu, ofiara, która zamienia wszystkie Ofiary Starego Testamentu; a tam wszak po razy kilka dziennie wznosiły się dymy ofiarne pod strop niebieski; czyż gdy *oblatio munda*, która według Malachjasza proroka, [1]) *in omni loco sacrificatur et offertur,* nie jest już przywiązana do miejsca, nie powinna zewsząd się wznosić, tembardziej,

[1]) 1. II.

że jej pragnie lud wierny, czekają na nią potrzeby Kościoła wojującego i cześć Kościoła tryumfującego.

Ascetyka kapłańska przytacza szereg pobudek, skłaniających do codziennego odprawiania Mszy św., a praktyka Komunji codziennej lub częstej u wiernych wprost nakazuje codzienne odprawianie ofiary Mszy św.; jak bowiem zrozumie przeciętna dusza pobożna, że kapłan, a zwłaszcza proboszcz, wiernym udziela sakramentu Ciała i Krwi Pańskiej, a sam się wstrzymuje, chyba że jest *legitime impeditus*. Zresztą same przechowywanie Najśw. Sakramentu w kościele parafjalnym, choć nie de jure, to jednak wymaga częstego odprawiania Mszy św. w tym kościele.

Św. Tomasz z Akwinu [1]) takie przeprowadza, w tym względzie rozumowanie: „Quidam dixerunt, quod sacerdos potest omnino a consecratione licite abstinere, nisi teneatur ex cura sibi commissa celebrare et populo sacramenta praebere. Sed hoc irrationabiliter dicitur, quia unusquisque tenetur uti gratia sibi data, cum fuerit oppurtunum secundum illud: *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* [2]) Opportunitas autem sacrificium offerendi non solum attendatur per comparationem ad fideles Christi, quibus oportet Sacramenta ministrari, sed principalter per comparationem ad Deum, cui consecratione huius Sacramenti sacrificium offertur“. Wprawdzie niema tu mowy o codziennem odprawianiu, lecz te racje, które mówią o potrzebie odprawiania Mszy św. przez kapłana „saltem... in praecipuis festis“, są aktualne codziennie: potrzeby wiernych i ofiara, Bogu należna, są to sprawy codzienne.

Według Prümmer'a [3]), „hodie exsitit ubique terrarum cousuetudo laudabilis, ut unusquisque sacerdos *quotidie* Missam celebret, nisi sit legitime impeditus. Unde vix scandalum evitare potest sacerdos, qui absque urgenti causa saepius Missam omittit; S. Bonaventura concinne dicit. — Sacerdos, qui non celebrat, quantum in *ipso est*, privat Trinitatem laude et gloria, in purgatorio extistentes refrigario. Ecclesiam Christi speciali beneficio; et se ipsum medicinia et remedio contra quotidiana peccata ut in libro *De imitatione Christi:* [1]) —Quondo sacerdos celebrat, Deum honorat, angelos laetificat, Ecclesiam aedificat, vivos adiuvat, defunctis requiem praestat et sese omnium bonorum particpem efficit“.

Oczywiście, wszystko to ma na względzie, „sacrificium, quod omni ex parte digne offertur“, nie chodzi bowiem o sam akt tylko, lecz o to, aby to było rzeczywiście *oblatio munda* nietylko ex parte Hostiae, lecz i ex parte offerentis.

Wreszcie byłoby rzeczą nie do darowania, gdyby odprawianie lub nie decydowało „stipendium“. Thesarus Ecclesiae, chociaż go wypełniają zasługi Pana Jezusa, Matki Najśw. i WW. Świątych, owoce Mszy św. na naszą korzyść zawsze przyjmuje.

X. A. N.

Wizytacja kanoniczna J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity. — Dn. 25 maja r. b. kończy się serja wiosenna wizytacyj kanonicznych. W roku bieżącym Arcypasterz wizytował 10 kościołów parafjalnych w mieście Wilnie, 38 parafjalnych poza miastem i 2 nieparafjalne. Do dnia 15-go maja r. b. w czasie tych wizytacyj przystąpiło do Sakramentu Bierzmowania 13.482 osoby, oraz pokonsekrowany został 1 kościół w Turgielach.

Wizytacja J. E. Księdza Biskupa-Sufragana. — Dn. 19 maja rb. JE. Ksiądz Biskup-Sufragan Kazimierz-Mikołaj Michalkiewicz rozpoczął wizytację kanoniczną w dekanacie święciańskim od kościoła publicznego w Podbrodziu w granicach parafji Korkożyskiej.

Ostra Brama.—Dn. 20 maja rb. rozpoczęły się ponownie roboty w kościele św. Teresy, czyli ostrobramskim. P. Słonecki, artysta-malarz, który prowadzi roboty malarskie, po dłuższym pobycie we Włoszech, przystąpił do pracy z nowym zasobem sił

[1]) S. Thom. 3. q. 82, a 10.
[2]) 2 Cor. 6. 1.
[3]) *Man. Theol-Man,* t. III. 254.

[1]) Lib. 4, c. 5.

i doświadczenia. Remont i całkowite odnowienie kościoła wewnątrz, o ile pozwolą na to fundusze, ma być zakończone do jesieni. Pozostanie do odnowienia kaplica ostobramska; nad projektem tego odnowienia i przyozdobienia pracuje prof. Ferdynand Ruszczyc, dziekan wydziału sztuk pięknych U. S. B.

Księża biskupi w Wilnie.—JE. Ksiądz Biskup Zygmunt Łoziński, Biskup piński, i JE. Ksiądz Biskup Adolf Szelążek, Biskup łucki, dn. 19 maja rb. bawili w Wilnie u JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity wileńskiego na naradach w sprawach kościelnych.

Rekolekcje kapłańskie. — Według zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, księża Dziekani mają przeprowadzić rekolekcje kapłańskie w swoich dekanatach w ciągu miesiąca lipca, ogólnych bowiem rekolekcyj kapłańskich w Wilnie w tym roku nie będzie, jedynie Duchowieństwo m. Wilna i najbliższych okolic będzie miało rekolekcje od 1 do 4 lipca.

W sprawie przejazdu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej. — Kurja Metropolitalna przypomina PW. Duchowieństwu archidiecezji, że podczas przejazdów Pana Prezydenta Rzeczypospolitej należy Go w kościołach przyjmować, o ile się da, najuroczyściej, zgodnie z przepisami Rytuału (nowe wydanie—str. 1021). oraz odprawiać przepisane tam modły. O ileby Pan Prezydent nie odwiedzał kościoła, WW. Duchowieństwo może uczestniczyć w przyjęciu Dostojnego Gościa w gronie innych obywateli kraju, ale bez szat liturgicznych.

Sprawa przyjmowania na łono Kościoła z prawosławja. — JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita Wileński niniejszem udziela wszystkim Księżom Proboszczom potrzebnej jurysdykcji do przyjmowania i absolucji in foro externo wszystkich przechodzących na łono Kościoła katolickiego z prawosławia. Taką samą jurysdykcję posiadają ci księża wikarjusze, prefekci i inni, którzy ją otrzymali od Ordynarjusza, z obowiązkiem wpisywania przyjętych do ksiąg odnośnych parafij. Jurysdykcja ma moc do odwołania.

Związek Misyjny Kleru.— Rada Związku Misyjnego Kleru odbyła w dniu 19 maja rb. posiedzenie w sprawie ustalenia programu Dnia Misyjnego w Wilnie. Uchwalono, iż dn. 9 czerwca rb., czyli w drugi dzień Zielonych świąt, o godz. 10 min. 15 zrana odbędzie się w Bazylice Metropolitalnej uroczysta Msza św. z kazaniem okolicznościowem i zbiórką na cele misyjne, o godz. zaś 1 po południu odbędzie się Akademja misyjna w sali miejskiej ul. Ostrobramska 10.

Kongres Stowarz. dla Misyj Wewnętrznych. — Dn. 10 czerwca rb. odbędzie się w Wilnie Kongres Pobożnego Stowarzyszenia dla Misyj Wewnętrznych w archidiecezji wileńskiej, stosownie do podanego w części urzędowej zarządzenia.

„Unitas“. — Dn. 22 maja rb. Zarząd Związku Kapłanów „Unitas“ odbył zwykłe swe posiedzenie, na którem ostatecznie ustalono czas i program kursu duszpasterskiego. Kurs ma się odbyć pomiędzy 18 a 22 sierpnia rb. Jednocześnie z tym kursem odbędzie się kurs akcji katolickiej.

Stulecie Godziny Świętej. — Dn. 22 maja r. b. się w wielu kościołach w Wilnie, przedewszystkiem zaś u P. P. Wizytek, obchodzono stuletnią rocznicę wprowadzenia przez św. Małgorzatę-Marję ćwiczenia pobożnego Godziny Swiętej, na uczczenie i przebłaganie Najśw. Serca Jezusowego, Adoracją Najświętszego Sakramentu.

Uroczystości w Grodnie. — Z racji przeniesienia cząstki relikwij bł. Jana Bosco do Różanegostoku, odbędzie się we Farze grodzieńskiej nabożeństwo trzydniowe od dn. 31 maja. W dn. 1 czerwca rb. projektowaną jest akademja ku czci bł. Jana Bosco.

Dąbrowa k/Grodna. — Wobec trzydziestego międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Kartaginie odprawione zostały uroczyście z wystawieniem Przenajświętszego Sakramentu Msza św. i Nieszpory w kościele dąbrowskim i wygłoszone zostało kazanie o Kongresach Eucharystycznych. W tym dniu, t. j. w III nie-

dzielę po Wielkanocy (11 maja), przystąpiło do Komunji św. wynagradzającej 613 osób.

Ankieta w sprawie akcji misyjnej.— Jeszcze nie wszyscy księża Dziekani nadesłali kwestjonarjusze wypełnione w sprawie akcji misyjnej w archidiecezji. Wobec zbliżającego się Dnia Misyjnego wypełnienie tego zarządzenia jest niezwykle aktualne.

Z życia katolickiego po całym świecie.

Rzym i Włochy. — Dn. 23 kwietnia rb. odbył się na Watykanie Konsystorz tajny i publiczny papieski, na którym były załatwione sprawy kanonizacji bł. Teofila a Curte, kapłana Franciszkanina i bł. Katarzyny Thomas z zakonu św. Augustyna. —3 maja rb. Ojciec św. przyjął na audjencji 200 pielgrzymów polskich, udających się na Kongres Eucharystyczny do Kartaginy.—Dn. 4 maja rb. w obecności Ojca św. odczytane zostały dwa dekrety, dotyczące kanonizacji bł. Roberta Bellarmina, kardynała, i beatyfikacji wielebn. Pauliny Frassinetti.— Ostatniemi czasy zostały złożone św. Kongregacji Obrzęd. ukończone akta w sprawie beatyfikacji papieża Piusa X. — Od 17 do 25 maja odbył się w Rzymie Kongres Międzynarodowej Unji katolickich związków kobiecych w Rzymie. W Kongresie wzięło udział trzynaście narodów. Głównym tematem obrad Kongresu jest zagadnienie: *Podniesienie moralności rodzinnej.* —O. Gemelli, rektor uniwersytetu katolickiego w Medjolanie, zamierza założyć wyższą szkołę dla dziennikarzy katolickich.

Francja. — *Echo de Paris* donosi, że grupa profesorów, byłych wychowanków Instytutu Katolickiego, specjalistów w zakresie psychologji, powzięła inicjatywę stworzenia nowej formy nauczania, udzielanego w rodzinie, lecz związanego z pewnym ośrodkiem, który kontroluje postępy z całą dokładnością metod doświadczalnych; indywidualny charakter takiego nauczania zezwala na przystosowanie się do poziomu umysłowego ucznia. — W Paryżu i w wielu innych miastach francuskich w dniach 9—11 maja odbyły się doroczne obchody ku czci św. Joanny d' Arc. Szczególnie podniosły charakter miały uroczystości w Orleanie, gdzie w dniu 9 bm. przeciągnęła przez ulice tradycyjna procesja, przypominająca oswobodzenie tego miasta. W procesji wzięli udział przedstawiciele wszystkich władz cywilnych, wojskowych i kościelnych, otaczając Nuncjusza papieskiego, Mgra Maglione. Następnie odbyła się ceremonja hołdu wojska dla Dziewicy Orleańskiej. Oddziały 5-go korpusu pochyliły sztandary przed wizerunkiem Patronki i Bohaterki narodowej.

Belgja. — Dla uczczenia przypadającego na ten rok stulecia niepodległości Belgji przez manifestacje katolików, Episkopat belgijski zwołuje do Mechlin na czas od 28 do 31 sierpnia rb. pierwszy krajowy kongres eucharystyczny. Równocześnie w Brukseli będzie obradował międzynarodowy kongres dziennikarzy katolickich, którego uczestnicy wezmą udział w końcowej ceremonji kongresu eucharystycznego w Mechlinie. Kierownicy katolickiej młodzieży belgijskiej urządzili dla niej ostatnio wielką pielgrzymkę do Lourdes. Pięć specjalnych pociągów z Antwerpji, Brukseli, Liège, Namur i Charleroi powiozło pięć tysięcy młodych Belgów: studentów, robotników i wieśniaków.

Niemcy. — W bawarskim organie duchowieństwa katolickiego *Klerusblatt* umieszczony został list ze sfer robotniczych p. t. *Kler a robotnicy.* List ten zawiera m. in. takie uwagi: „Niektórzy sądzą, że należałoby dać pierwszeństwo dobroczynności. Dobroczynność, jako dzieło miłości, jest celem o charakterze zbyt absolutnym, by mogło być oddane na usługi agitacji... Jeżeli ksiądz, a wielu to czyni, stanie ramię przy ramieniu obok robotnika, walczącego o słuszne prawa, jeżeli kapłan, dzięki swemu lepszemu wykształceniu a często dzięki także swemu wpływowi, wskaże mu drogi i uczyni jasnemi cele, wówczas robotnik z pewnością pozwoli prowadzić się i pod względem religijnym". — Ministerstwo kolei w Niemczech wyraziło zgodę na bezpłatne wywieszanie na dwor-

cach przez władze kościelne plakatów z wykazem nabożeństw katolickich. Pisma wydawnicze Wallisfürth w Essen przygotowały obecnie odpowiedni wzór tego rodzaju plakatów.

Węgry. — Ostatnia Konferencja Episkopatu Węgierskiego, opierając się na postanowieniach soboru Trydenckiego i na 479 kanonie Kod. Prawa Kanon., postanowiła, by opiekę nad ubogimi uważać za jeden z obowiązków duszpasterstwa. Poszczególne gminy kościelne wszędzie włączą tę opiekę w zakres swoich zadań. Biskupi będą wydawali odpowiednie wskazówki. — W dniach 21 i 22 sierpnia rb. zwołany zostanie do Budapesztu międzynarodowy kongres Marjański, który będzie godną kontynuacją dawnych kongresów Marjańskich z Fryburga, Trewiru i t. d. Równocześnie będzie on zakonczeniem wielkich uroczystości jubileuszowych ku czci św. Emeryka

Jugosławja. — Ruch misyjny znajduje wśród akademików żywe zrozumienie, że światu katolickiemu należy w jakikolwiekbądź sposób nieść pomoc biednym poganom, którzy szczególniej po wojnie światowej z głęboką ufnością oczekują od swych białych współbraci światła wiary i oświaty. Dowodem zaś żywotności akcji misyjnej wśród akademików jest siódmy z rzędu międzynarodowy akademicki Kongres misyjny, który w bieżącym roku odbędzie się od 7 do 12 września w Ljubljanie w Jugosławji. Protektorat nad nim objął JE. Ks. Arcybiskup Bauer z Zagrzebia. Prezesem Komitetu jest JE. Ks. Biskup Rozman, a sekretarzem ks. prof. dr. Ehrlich.

Irlandja. — List pasterski Episkopatu irlandzkiego na Wielki Post zwraca uwagę na bardzo aktualną kwestję—walki ze złą i deprawującą literaturą i prasą. J. Em. Kardynał Prymas w czasie ostatniej swej audjencji w Watykanie rozmawiał o tem z Ojcem św. Papież wyraził swą radość, że rząd wolnego państwa przedsięwziął kroki, celem utworzenia komitetu cenzury. Ksiądz Kardynał sądzi, że już samo istnienie takiej instytucji w Dublinie sprawi, iż liczni szerzyciele pornograficznych pism zmniejszą w wybitnym stopniu swoją zbrodniczą działalność.

Anglja. — Pisma angielskie podają wykaz dość obszerny osób, które w ostatnich czasach z anglikanizmu przeszły na łono Kościoła katolickiego. W tych wykazach widzimy nazwiska osób z najwyższych sfer społecznych, jak również szereg nazwisk nawróconych duchownych anglikańskich. — Obecnie buduje się w Liverpoolu katedra katolicka, która będzie największą świątynią katolicką w państwie brytyjskiem. Pomieści ona 12.000 osób. Nad wielkim ołtarzem wzniesiona zostanie kopuła dorównująca wielkością kopule bazyliki św. Piotra w Rzymie. Katedra będzie miała 27 ołtarzy. Wielki ołtarz o 12-metrowej wysokości będzie widoczny ze wszystkich części kościoła. Nad fasadą umieszczony zostanie olbrzymi posąg Chrystusa-Króla, który w nocy będzie oświetlony. Wielki przedsionek świątyni, ogrzewany w zimie, będzie otwarty w dzień i w nocy, by biedacy Liverpoolu w czasie długich nocy zimowych mogli w nim znaleźć miejsce schronienia. — Angielski minister oświaty zaznaczył w czasie przemówienia w izbie gmin, że w chwili obecnej budowane są 22 nowe szkoły katolickie i planowane jest wzniesienie pięciu dalszych szkół. — Trzy hrabstwa we wschodniej Anglji z ogólną liczbą jednego miljona mieszkańców tylko w 38 miejscowościach posiadają stałego księdza katolickiego. Znajdują się tam wielkie okręgi, gdzie ludność przeważnie robotnicza, nie ma w pobliżu żadnego kościoła. Pod protektoratem biskupa z Northampton założone zostało bractwo misyjne dla izolowanych misyj wschodniej Anglji, które będzie zbierało środki, by żyjącym w rozproszeniu katolikom tych okolic zapewnić stałą obsługę misyjną przy pomocy kaplic, urządzonych na automobilach. Na skutek zachęty kardynała Bourne w święto Chrystusa Króla ma być także obchodzone jako „Dzień Papieża". W tym dniu odprawione będą nabożeństwo na intencję Ojca św., w kościołach zaś zorganizowane zostaną specjalne kwesty. — W obozie Catterick w hrabstwie Yorku armja

buduje kościół dla uczczenia żołnierzy katolickich, którzy padli w wojnie światowej. Jedną trzecią kosztów budowy, t. j. 3.300 funtów szterlingów, ofiarowało ministerstwo spraw wojskowych, pozostałe dwie trzecie zbierze komitet. Ozdobieniem wnętrza świątyni zajmą się żołnierze frontowi, krewni poległych. Kościół zostanie poświęcony św. Joannie d' Arc, co będzie jednocześnie aktem ekspijacji Anglji za przyczynienie się do śmierci świętej i bohaterskiej Obrończyni Ojczyzny.

Czechosłowacja. — Ponieważ blok klubów katolickich w parlamencie czechosłowackim ciągle jeszcze nie może dojść do skutku, więc posłowie-księża utworzyli tymczasowy własny związek, do przyłączyli się również księża - senatorzy. Związek ma czuwać nad problemami kościelno-politycznemi i dbać, by były one rozwiązywane przez parlament w duchu katolickim.

Rosja. — *Prawda*, rosyjskie pismo, wychodząc z założenia, że „materjalizmnie może wchodzić w ugodę z religją, pisze, że obowiązek walki z ideologją burżuazyjną, wskazany w programie międzynarodówki komunistycznej, zawiera w sobie obowiązak walki z religją“, zapowiadał też nowe prześladowania religji, zwłaszcza chrześcijańskiej w związku ze świętami wielkanocnemi.—Ostatnio prowadzi się silną agitację, żeby do szeregów „Bezbożników“ wciągnąć jak najwięcej dzieci. Obecnie już jest jasnem, że walkę z religją prowadzi rząd bolszewicki. Jest to prawda, pomimo iż rząd się tego wypiera, pomaga mu w tem metropolita Sergjusz. U nas w obronie sowietów występują baptyści i rozkładająca się sekta Kozłowskiej, tak zw. marjawici, oraz „Polski Związek Myśli Wolnej“ w Warszawie.

Stany Zjedn. Am. Płn. — W New-Yorku istnieje katolicki związek artystów imienia św. Hildy, który rozwija się bardzo pomyślnie. Związek ten założony został przed 15-tu laty, w celu podniesienia sztuki kościelnej. Sporządza on projekty i wykonywa w sposób artystyczny bieliznę ołtarzową, paramenty i t. d. Wyroby pracowników związku im. św. Hildy łączą w sobie ścisłość liturgiczną z wysoką wartością estetyczną i poważnem wykonaniem rzemieślniczem. Związek urządza od czasu do czasu wystawy swych prac; ostatnia z tych wystaw w styczniu r. b. zawierała m. in. wspaniałą kopję płaszcza koronacyjnego Karola Wielkiego, którego oryginał znajduje się w skarbcu na Watykanie.—W Nowym Yorku w katedrze św. Patryka 5.500 policjantów przystąpiło razem do wielkanocnej Komunji św. Liczba ta stanowi prawie trzecią część całego korpusu policyjnego w Nowym Yorku.

Afryka. — W Kartaginie od od. 7 do 10 maja rb. odbył się zapowiedziany XXX Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny. Legatem swoim na ten kongres Ojciec św. wyznaczył J. Em. Kard. Lépicier. Kongres zgromadził przeszło 100.000 uczestników ze wszystkich krańców świata. W kongresie brały udział władze krajowe i rezydent generalny francuski. Ludność niekatolicka okazała wielkie zainteresowanie kongresem i jego główną podstawą, czyli Tajemnicą Eucharystji, co nie zostanie bez skutku dla sprawy Bożej. Sekcja polska na kongresie liczyła przeszło 200 osób.

Meksyk. — „Liga obrony wolności religijnej“ dąży obecnie do tego, by naród bezpośrednio wypowiedział się o swych prawach religijnych. Nadzieja na powodzenie tej akcji wydaje się zupełnie usprawiedliwioną. Nietylko poprawiły się znacznie stosunki między Kościołem i państwem, lecz także opinja publiczna dała wyraz swym uczuciom w licznych petycjach o zniesienie ustaw antyreligijnych, Petycje te zostały złożone rządowi z setkami tysięcy podpisów. Podpisali się pod niemi nawet ludzie, którzy dotychczas znani byli, jako gorliwi wrogowie katolicyzmu. Obecnie tłómaczą oni zmianę swego stanowiska tem, że prześladowanie religijne przyniosło krajowi wprost nieobliczalne szkody.

Z życia katolickiego w kraju.

Archid. Gniezno i Poznań. — Katolicka młodzież akademicka wszystkich śro-

dowisk uniwersyteckich w Polsce przygotowuje się do udziału w Pierwszym Krajowym Kongresie Eucharystycznym w Poznaniu. Stowarzyszenia akademickie w Warszawie wyłoniły Komitet, który na zebraniu w dniu 18 ub. m. wybrał prezydjum.— Organizacja akademicka „Odrodzenie“ urządziła w dniach 12—15 maja rb., za wiedzą i aprobatą J. Em. Ks. Kardynał Prymasa Hlonda, cykl wykładów, poświęconych tak ważnym zagadnieniom doby obecnej, jakiemi są niewątpliwie małżeństwo i rodzina chrześcijańska, co nabiera specjalnego znaczenia wobec ataków wrogów Kościoła, skierowanych przeciwko tym instytucjom. Wykłady odbywały się w sali Uuiwersytetu Poznańskiego.

Archid. warszawska.—Z okazji obchodzonego poraz pierwszy w roku bieżącym święta bł. Jana Bosco, Założyciela Zgromadzenia XX. Salezjanów, Związek Byłych Wychowanków Salezjańskich w Polsce zorganizował w Warszawie w dniu 4 maja rb. jednodniowe uroczystości ku czci tego Wielkiego Wychowawcy XIX wieku. — W celu bliższego zainteresowania i współ pracy w rozwoju pomocniczej akcji misyjnej na terenie Warszawy dyrekcja archidiecezjalnych Związków Misyjnych przystąpiła do urządzania zebrań misyjnych w ostatni piątek każdego miesiąca o godz. 19-ej w lokalu Sodalicji św. Piotra Klawera przy ul. Wareckiej 10 m. 5. W zebraniach uczestniczą zaproszeni każdorazowo delegaci i delegatki ugrupowań stowarzyszeń i zwiąków społeczno-katolickich. Przedmiotem zebrań w dniach 14 marca i 11 kwietnia rb. była organizacja Koła prelegentów misyjnych z sekcjami: radjową, prasową i odczytową. Najbliższe zebranie misyjne zapowiedziane jest na dzień 30 maja rb. — Od dn. 16 do 18 maja rb. odbyło się w kościele św. Augustyna w Warszawie uroczyste Triduum na uczczenie 1500-letniej rocznicy śmierci św. Augustyna.

Archid. lwowska. (obrz. łac.). — W styczniu rb. Sekretarjat misyjny archidiecezji lwowskiej przeprowadził ankietę pracy misyjnej za r. 1929. Stan akcji misyjnej w archidiecezji lwowskiej ob. łac. przedstawia się następująco: Z końcem roku 1929 było 135 parafjalnych kół Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary z 11.650 członkami, nadto 62 koła Dzieła św. Dziecięctwa Pana Jezusa z 4.158 członkami, 8 kół Dzieła św. Piotra z 151 członkami. 7 kół Polskiego Towarzystwa Misyjnego z 606 członkami i 13 inn. związków misyjnych z 115 czł. Do związku Misyjnego Duchowieństwa należało 350 kapłanów świeckich, 15 kapłanów zakonnych i 150 kleryków seminarjum duchownego. Urządzono dni misyjnych 56, zebrań 458, kazań wygłoszono 398, abonowano 150 egz. „Misyj katolickich“. Jak już podano poprzednio, w Kurji Metropolitalnej i u dyrektora misyj złożono razem na cele misyjne Zł. 31.000 (za r. 1928 złożono 10.000).

Archid. lwowska — (obrz. wschod.) Rektor założonej niedawno grecko-katolickiej akademji teologicznej we Lwowie, ks. prof. dr. Józef Slipyj, ogłosił statut i konstytucję tej wyższej uczelni. Akademja przeznaczona jest dla kandydatów do stanu duchownego i obejmuje wszystkie nauki teologiczne. Kolegjum docentów składa się z sześciu zakonników i sześciu kapłanów świeckich. Uczelnia posiada następujące katedry: filozofji chrześcijańskiej, Starego i Nowego Testamentu, dogmatyki fundamentalnej, apologetyki, dogmatyki specjalnej, oraz dogmatyki Wschodu nieunickiego, historji Kościoła i Unji, Patrystyki wschodniej i zachodniej, historji dogmatów, teologji moralnej, teologji pastoralnej, homiletyki, prawa kościelnego, liturgji i języka kościelno-słowiańskiego. Mianowania i usuwania profesorów dokonywa na wniosek rektora metropolita; osoby świeckie mogą być dopuszczone jako siły pomocnicze. Od kandydatów do akademnji wymagane jest świadectwo dojrzałości. Okres studjumobejmuje pięć lat.

Diecezja płocka. — Diecezjalny Związek Młodzieży Polskiej męskiej w Płocku tytułem próby urządził w dniach 23—25 marca r. b. u OO. Salezjanów na „Stanisławówce“ a w dniach 1—3 kwietnia w Pra-

snyszu u OO. Pasjonistów rekolekcje zamknięte dla członków Stowarzyszeń Mł. Pol. męskiej z dwuch dekanatów, płockiego i przasnyskiego. Udział w rekolekcjach wzięło 52 druhów. Rekolekcje udały się znakomicie, i tą najskuteczniejszą drogą Związek starać się będzie pogłębiać pracę w S. M. P. i wyrobić w Stowarzyszeniu przynajmniej jednego członka, któryby w specjalny sposób interesował cię życiem religijnem danego S. M. P.

Diecezja kielecka. — W dn. 29 kwietnia r.b. odbył się w Kielcach zjazd księży dziekanów i wicedziekanów z całej diecezji w liczbie przeszło 60 osób, celem omówienia Akcji kttolickiej na terenie diecezji Kieleckiej. Zjazdowi przewodniczył i brał czynny udział w jego obradach JE. Ks. Biskup Łosiński. We wstępnem przemówieniu swojem wzywał uczestników do żywego zainteresowcnia się akcją i przedyskutowania gruntownego sposobów, jakiemi należy się posługiwać przy jej przeprowadzaniu. Trzej referenci zjazdu wygłosili odczyty informacyjne: ks. red. A. Błaszczyk mówił p. t. „Akcja katolicka w ogólności, jej istota, zadanie", ks. pos. Antoni Sobczyński — „Akcja katolicka w diecezji, jej organizacja, zakres działania", ks. kan. St. Bieśliński — „Akcja katolicka w parafji; praktyczne wprowadzenie w życie wskazań i celów akcji katolickiej". Zadaniem najbliszem Akcji katolickiej na terenie diecezji jest przygotowanie odpowiednich kądr świeckich katolików, którzyby tego ducha szerzyli wśród mas. W rezolucjach końcowych m. in. uchwalono organizować po parafjach „dni i tygodnie katolickie", w celu uświadamiania i coraz większego zainteresowania sprawą katolicką obojętnego ogółu.

Diecezja podlaska. — W dd. 17 i 18 maja rb. odbył się w Siedlcach doroczny zjazd delegatów Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej męskiej. Na zjazd przybył liczny zastęp delegatów całej diecezji. Ze sprawozdań wynika, że w roku 1928 do Związku należało 107 stowarzyszeń z liczbą 3.421 członków. Sekretarz gen. ks. Ławicki wygłosił odczyt na temat: *Zarząd przy pracy*, drugi zaś na temat: *Młodzież a Akcja Katolicka*. Zjazd wykazał również niemały postęp Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej

---

Wykaz PP. WW. Księży, którzy zalegają z opłatą za „Wiadomości Archidiec."

Ks.	Pref.	W. Araszkiewicz N-Wilejka	zł. 15
„	Prob.	P. Bagieński w Wiszniewie	„ 30
„	„	W. Biernacki w Rohożuicy	„ 30
„	„	J. Borówko w Zabrzeziu	„ 30
„	„	A. Horba w Swisłoczy	„ 20
„	„	B. Hryniwicki w Werejkach	„ 30
„	„	A. Jaskiel w Mieżanach	„ 30
„	„	F. Kuksewicz w Jeziorach	„ 60
„	„	J. Kryński w Zelwie	„ 60
„	„	N. Kozłowski w Chołchle	„ 15
„	„	W. Karolczuk w Chożowie	„ 15
„	„	A. Moczulski w Wojstomiu	„ 30
„	„	H. Oziewicz w Wołkowysku	„ 20
„	„	A. Rukas w Marcinkańcach	„ 90
„	„	T. Ryłło w Hruzdowie	„ 90
„	„	J. Siemaszkiewicz w Duksztach	30
„	Rektor	L. Sawoniewski w Grodnie	zł. 45
„	Prob.	P. Siemaszkiewicz w DukszTach	30
„	„	Z. Sztafiński w Lacku	zł. 15
„	„	A. Udalski w Wołożynie	„ 90
„	„	B. Wołejko w Druskienikach	„ 90
„	„	E. Zasztowt w Podborzu	„ 30
„	„	A. Zaremba w Dalekich	„ 82

Prosimy o uregulowanie; zaleganie stawia wydawnictwo w niezwykle przykrej sytuacji i powiększa zadłużenie.

Prosimy o wpłatę prenumeraty za 1930 r.

Do tego numeru załącza się przekaz P. K. O. Nr. 80.883.

Drukowane za zezwoleniem Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Redaktor i Wydawca

Ks. LEON ŻEBROWSKI

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.